

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/61

Karar Sayısı : 2025/46

Karar Tarihi : 6/3/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa 4. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 17/7/2003 tarihli ve 4949 sayılı Kanun'un 102. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin 20/2/2019 tarihli ve 7165 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Taşınır mal haczinden kaynaklanan istihkak davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 1. maddesi şöyledir:

“Ek Madde 1- (Ek: 17/7/2003-4949/102 md.)

Bu Kanunun 119, 226, 326, 363 ve 364 üncü maddelerindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

*(Değişik fıkra: 20/2/2019-7165/2 md.) **363 ve 364 üncü maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.***

(Ek fıkra: 7/11/2024-7531/2 md.) İstinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda esas alınan parasal sınırdan yeniden değerlendirme nedeniyle meydana gelen artış, bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine yeniden verilen kararlar hakkında uygulanmaz, ilk karar tarihinde geçerli olan parasal sınırlar esas alınır.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un;

1. 363. maddesi şöyledir:

“İstinaf yoluna başvurma ve incelenmesi

Madde 363- (Değişik: 2/3/2005-5311/24 md.)

İcra mahkemesince 85 inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103 üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyeinin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kaymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263 üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36 ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı, ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvuru süresi (...) tebliğ tarihinden itibaren iki haftadır.

İcra mahkemesi kararları aleyhine işlemleri uzatmak gibi kötüniyetle istinaf yoluna başvurulduğu anlaşırsa Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 422 nci maddesi hükmü uygulanır.

Kesin bir karara karşı kötüniyetle istinaf yoluna başvuranlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

İstinaf yoluna başvuru satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz. İcranın devamı için gereken evrak alınarak bunların birer örneği bölge adliye mahkemesine gönderilecek dosyaya konulur.”

2. 364. maddesi şöyledir:

“Temyiz yoluna başvurma ve incelenmesi

Madde 364- (Değişik: 2/3/2005-5311/25 md.)

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri elli sekiz bin sekiz yüz Türk lirasını geçen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(Değişik cümle:2/3/2024-7499/3 md.) Birinci fıkrada belirtilen kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir; temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu durumda da 363 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanır.

Temyiz yoluna başvurma, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 6/3/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2004 sayılı Kanun'un 363. maddesinin birinci fıkrasında icra mahkemesinin anılan fıkra da sayılan kararları dışındakilere karşı, ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf kanun yoluna başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır.

4. Anılan Kanun'un 364. maddesinin birinci fıkrasında da bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri elli sekiz bin sekiz yüz Türk lirasını geçen nihai kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

5. Kanun'un ek 1. maddesinin birinci fıkrasında 363. ve 364. maddelerdeki parasal sınırların her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanacağı, bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımlarının dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda 363. ve 364. maddelerde belirtilen parasal sınırlar her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmektedir.

6. Ek 1. maddenin itiraz konusu ikinci fıkrasında ise 363. ve 364. maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Kural gereğince dava konusunun değer ve miktar itibarıyla ilk derece mahkemesince ve bölge adliye mahkemesince hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal sınırın altında kalması hâlinde bu mahkemelerce verilen karara karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulması mümkün değildir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kural gereğince davanın açıldığı tarihte kanun yolu açık olan davanın üzerinden bir yıl geçtikten sonra yapılan güncelleme nedeniyle kesinlik sınırının artması ve tarafların kanun yoluna başvurma hakkının ortadan kalkmasının hukuki güvenlik ve öngörülebilirliğe aykırı olduğu zira tarafların kanun yoluna başvurumalarıyla ilgili kesinlik sınırını davanın açıldığı tarihte öngörebilmelerinin mümkün olmadığı dolayısıyla kural gereğince kanun yoluna başvurmada hükmün verildiği tarihteki parasal sınırın dikkate alınmasının adil yargılanma hakkı ve hukuki güvenlik ilkesiyle çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi 4/12/2024 tarihli ve E.2023/182, K.2024/203 sayılı kararında 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan ve anılan Kanun'un istinaf yoluna başvurulabilen kararlar ile temyiz edilemeyen kararların düzenlendiği 341. ve 362. maddelerindeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktarın esas alınacağını öngören "...341 inci, 362 nci..." ibaresini Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı görerek iptal etmiştir.

10. Söz konusu kararda öncelikle anılan ibarenin Kanun'un 341. ve 362. maddelerinde belirtilen ve ek 1. maddenin (1) numaralı fıkrası gereğince her yıl önceki yıla ilişkin yeniden değerlendirme oranına göre güncellenen parasal tutarın altında kalan davalarda verilen kararlara karşı istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurma imkânını ortadan kaldırması nedeniyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkıyla ilgisi olduğu ve söz konusu hakka sınırlama getirdiği belirtilmiştir (AYM, E.2023/182, K.2024/203, 4/12/2024, § 44).

11. Bu bağlamda kararda, hükmün verildiği tarihte geçerli olan parasal tutarın güncellenmesinde dikkate alınan yeniden değerlendirme oranının 213 sayılı Kanun'un mükerrer 298/A maddesi gereğince belirlendiği ve bu oranın Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edildiği, dolayısıyla anılan tarih itibarıyla kanun yoluna başvurulabilecek kararların kapsamının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde ibarenin kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/182, K.2024/203, 4/12/2024, § 46).

12. Anılan kararda söz konusu ibarenin Anayasa'nın 141. maddesi kapsamında yargılamanın en az maliyetle ve en kısa zamanda sonuçlandırılması yönünde meşru bir amacının olduğu ve bu amaca ulaşmak bakımından elverişli ve gerekli olduğu belirtilmiştir.

13. Kararda yapılan orantılılık incelemesinde öncelikle kişilerin dava konusunu oluşturan alacak ya da malın değerine göre -kanun yollarına başvurmada o tarihte geçerli olan parasal değerleri (kesinlik sınırı) de dikkate alarak- dava/karşı dava açabilecekleri ya da ıslah talebinde bulunabilecekleri, kanun koyucunun kanun yoluna başvurmada belirlediği kesinlik sınırını yargılamanın devam ettiği süreçte yıldan yıla güncellediği dikkate alındığında enflasyon nedeniyle ekonomik önemini yitiren dava konusu mal ya da alacağın değerinin de enflasyonun olumsuz etkisinden korunması gerektiği vurgulanmıştır (AYM, E.2023/182, K.2024/203, 4/12/2024, §§ 49-53).

14. Kararda, ibare gereğince kanun yoluna başvuru açısından parasal değer (kesinlik sınırı) güncellenirken dava konusu mal ya da alacağın değerinin güncellenmemesi nedeniyle enflasyondan dolayı oluşan külfetin tamamının davanın taraflarına yüklendiği, bu yönüyle ibare kapsamında tarafların kanun yoluna başvuramaması nedeniyle katlanacakları külfet ile meşru amaçtan kaynaklanan kamusal yarar arasındaki dengenin taraflar aleyhine bozulduğu belirtilerek anılan ibareyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen

sınırlamanın orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/182, K.2024/203. 4/12/2024, § 55).

15. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

17. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hallerde Resmi Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

18. 2004 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararı ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilgili iptal hükmünün kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 17/7/2003 tarihli ve 4949 sayılı Kanun'un 102. maddesiyle eklenen ek 1. maddenin 20/2/2019 tarihli ve 7165 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 6/3/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEC

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI